Voorzitter,

De kadernota 2025, maar zeker ook de meicirculaire maken ons duidelijk dat de komende jaren pittig zullen gaan worden. Was er in 2023 nog een financieel positief saldo te melden, dat beeld is nu dusdanig veranderd door de maatregelen vanuit Den Haag. Dit in combinatie met het waarmaken van de ambities die in het coalitie akkoord staan verwoord zorgen er voor dat de druk op de begroting fors zal toenemen. Deze ontwikkelingen vragen om duidelijke, tijdige en soms ingrijpende keuzes. Het bijstellen van de ambities en het beperken van risicovolle investeringen zullen maatregelen zijn waar we niet om heen kunnen willen we onze financiële huishouding op orde krijgen en blijven houden.

In de afgelopen twee jaar, voorzitter, hebben we als Lingewaard.NU al regelmatig al op plannen met een forse financiële impact en een groot risicoprofiel onze zorgen uitgesproken. Voor wensen, plannen en goede ideeën vanuit het college, maar ook vanuit inwoners staan we altijd open, maar daarbij altijd wel oog houdend voor een verantwoorde financiële paragraaf. Een gezond financieel beleid daar staan we als Lingewaard.NU voor. Dat houdt ook in dat we waar mogelijk kijken naar alternatieve voorstellen die een vergelijkbaar resultaat opleveren tegen lagere kosten.

Voorzitter, het tot uitvoering brengen van hoge ambities is een mooi streven, echter enig realisme zou toch wel op zijn plaats zijn. De financiële reserves die in de afgelopen jaren met grote zorgvuldigheid en terughoudendheid zijn opgebouwd hebben er toe geleid dat we onszelf (en daarmee onze inwoners) weer wat ruimte hebben verschaft. Echter in de afgelopen twee jaar is er een grote aanspraak gemaakt op de reserves. 13 miljoen euro werd er uit de algemene reserves gehaald en benoemd als exploitatiereserve, zonder daarbij concrete plannen te benoemen. Het uiteindelijke doel: wat terug te doen voor onze inwoners. Een vage weergave waar we als raad niet veel mee kunnen. Zoals gezegd er lagen en liggen nog steeds hoge ambities, ons inziens te hoge ambities. Maar voorzitter, het zal wel in balans moeten blijven. Op de korte termijn, maar ook op de langere termijn, om toekomstige colleges niet met een netelige financiële situatie op te zadelen.

Voorzitter, het mag duidelijk zijn dat aan de inkomstenkant de mogelijkheden beperkt zijn om serieuze extra’s te realiseren. Sterker nog de inkomsten vanuit het gemeentefonds laten de komende jaren laat een forse vermindering zien door de bijstelling van de indexering en de nieuwe financieringssystematiek. De VNG is hier met Den Haag volop over in gesprek, wat hopelijk voor ons als gemeente resultaat op gaat leveren, maar zover is het nog niet. Dat betekent dus dat we als gemeente zelf actie moeten ondernemen. Het verhogen van de OZB, waarmee we de inwoners van Lingewaard direct in de portemonnee raken willen we liever niet. Dus dat betekent dat we de broekriem aan moeten trekken en dat vraagt om keuzes. Realistische en wellicht ingrijpende keuzes.

Daarover gesproken voorzitter.

Op een aantal programma's hebben we weinig tot geen directe invloed of blijven noodzakelijk om in te blijven investeren. Bijvoorbeeld binnen het sociaal domein, daar zien we de kosten van met name jeugdzorg sterk toenemen. Opvang en begeleiding van jongeren die in de problemen komen zullen blijvend geholpen moeten worden. Totale extra kosten 2,5 miljoen per jaar. Er wordt verondersteld dat de jeugdwet medio 2025 wordt aangepast, waarbij een eerste bezuinigingsslag te verwachten valt, echter de uitwerking hiervan is nog onduidelijk waardoor het onzeker is wat de financiële consequenties hiervan zullen zijn.

De armoede problematiek en de schulden aanpak zullen ook de aandacht blijven vragen om daarmee toekomstige problemen voor veel inwoners te verminderen dan wel te voorkomen. Enkele moties hieromtrent zullen wij dan ook steunen. En voorzitter, Lingewaard.NU zal aandacht blijven vragen, zoals we dat al eerder hebben gedaan om te kijken naar structurele oplossingen voor mensen die onvoldoende zelfredzaam zijn. Dat hierbij een belangrijke taak voor het Rijk is weggelegd moge duidelijk zijn.

Kijkend naar de investeringen, voorzitter.

Hier zijn er veel initiatieven en zien we de kosten fors toenemen. We hebben als gemeente de verantwoordelijkheid te zorgen voor goede huisvesting waar het om onderwijs gaat. Een belangrijk gegeven voor onze kinderen om in een gezonde en prettige omgeving onderwijs te volgen. De eerste trance is volop in uitvoering, financiële dekking voor de vier scholen is reeds verstrekt of wordt nu concreet gevraagd. De tweede trance is in voorbereiding wat gezien de gestegen bouwkosten ook een verhoging van de financiële inspanning zal zijn. Dat vraagt om een kritische blik en een duidelijke focus op de daadwerkelijke onderwijs huisvesting en wat daar voor nodig is. Wat Lingewaard.NU betreft zal de prioriteit dan ook daar moeten liggen en randzaken, zoals we gezien hebben bij de nieuwe huisvesting van het IKC de Doornick in de kerk in Doornenburg die kostenverhogend werken zullen we achterwege moeten laten.

Voorzitter, verantwoorde keuzes zijn ook noodzakelijk bij ontwikkelingen in het ruimtelijke domein. Kijkend naar de ontwikkelingen van het MFSA op de Blauwenburcht in Huissen, een plan wat we als Lingewaard.NU absoluut toejuichen omdat een modern en goed uitgerust sportpark met de juiste faciliteiten uitnodigt om te gaan sporten en daarmee bijdraagt aan het versterken van de gezondheid en levensgenot van onze inwoners. Met het centraliseren van meerdere sporten op één accommodatie ontstaat er meer synergie en efficiency wat een positief effect heeft op het onderhoud en beheer van een sportaccommodatie. Maar ook hier wordt een kritische blik gevraagd waar het gaat om wat noodzakelijk is en wat niet, om daarmee aan de kostenkant scherp te blijven.

Het MFA in de kerk in Huissen voorzitter, daar zijn we als Lingewaard.NU duidelijk in. Stop met dit dure, zeer risicovolle plan. Een alternatief met de optie van de oude raadszalen is voorhanden en is financieel ook minder risicovol. Nu kan het nog en gezien

de geraamde investering zou dit al een substantiële besparing met zich mee brengen. Een amendement hiervoor dienen we dan ook in.

Ook het stopzetten van de ontwikkelingen om de Assenburg om te turnen naar een MFA voor Bemmel kunnen we in het rijtje plaatsen van verantwoorde besparingen. Het draagvlak is te beperkt, de meerwaarde onvoldoende en de kosten die er mee gemoeid zijn te hoog. Ook hiervoor zijn we mede-indiener van een amendement op dit stop te zetten.

Als Lingewaard.NU vinden we het ook noodzakelijk dat we voor de behandeling van de begroting een actueel, volledig beeld hebben van waar we staan met de tien geprioriteerde plannen binnen het gemeentelijke mobiliteitsplan. Er is veel geld mee gemoeid en dan is het ons inziens verstandig hier nog eens kritisch naar te kijken. Om een goed beeld te krijgen dienen we hiervoor dan ook een motie in.

En voorzitter, ook de aandacht t.a.v. de diverse samenwerkingsverbanden moeten we niet vergeten:

Als gemeente nemen we deel aan verschillende samenwerkingsverbanden. Middels zienswijzen op de door de verschillende besturen voorgestelde plannen en begrotingen houden we als raad grip op de activiteiten en de kosten binnen deze samenwerkingsvormen. Dit is inmiddels voor alle samenwerkingsverbanden formeel en daarmee ook beter geregeld. Als raad staan we wat verder af van de dagelijkse gang van zaken, maar de controle op de resultaten voor Lingewaard en de bijbehorende kosten voor onze inwoners zullen wel in balans dienen te blijven.

Kortom voorzitter, Lingewaard.NU vindt dat niets onbespreekbaar kan zijn om de financiële huishouding op zowel de korte als de lange termijn op orde te krijgen en te houden. Dat dit betekent dat ambities moeten worden bijgesteld is daar een logisch gevolg van. Daarom willen we nu, bij de behandeling van de kadernota de eerste keuzes maken om geen onnodige tijd en daarmee geld te verliezen. Daarom dienen we een amendement in om de bijlage bij de kadernota met daarin de onderwerpen waarvoor het college niet heeft gekozen om op te bezuinigen, niet vast te stellen, waardoor alle onderwerpen bespreekbaar blijven om ruimte te vinden om te bezuinigen.

Tot zover, voorzitter